

PRAKTISCH VLOOIENBESTRIJDING BIJ UW KAT

www.licg.nl
over houden van huisdieren

*Er zijn vele soorten vlooien, maar de vlo die we in Nederland het vaakst aantreffen op de kat en hond is de kattenvlo (*Ctenocephalides felis*). Naast de kattenvlo worden bij de hond en kat af en toe de egel- en hondenvlo gevonden. Vrij zelden worden konijnen-, mensen- en andere vlooiensoorten aangetroffen. Tegenwoordig beschikken we over goedwerkende en veilige middelen waarmee vlooien op het dier en in huis effectief bestreden kunnen worden.*

Waarom vlooien bestrijden?

Veel katten hebben vlooien zonder dat ze daar veel last van lijken te hebben. Onderstaande redenen geven aan waarom het verstandig is om uw kat te behandelen tegen vlooien:

- Vlooien kunnen ziekten overbrengen naar de kat zelf, maar ook naar de mens. Een voorbeeld hiervan in Nederland is de lintworminfectie (*Dipylidium caninum*). Honden en katten worden besmet wanneer ze tijdens de vachtverzorging geïnfecteerde vlooien oplikken. Ook kinderen worden incidenteel besmet door opname van een geïnfecteerde vlo. Vlooien kunnen daarnaast nog andere besmettelijke ziekten overdragen, zoals de bacterie die kattenkrabziekte veroorzaakt.
- Een kat of hond kan een vlooienallergie ontwikkelen. Het belangrijkste kenmerk hiervan is hevige jeuk. Het dier zal zich buitensporig gaan krabben en huidproblemen krijgen.
- Vlooien kunnen bloedarmoede veroorzaken, met name bij kittens. Een volwassen vlo voedt zich met kattenbloed. Wanneer een kitten heel veel vlooien heeft die volop bloed zuigen, dan zal het kitten ernstig verzwakken en kan het zelfs sterven aan de gevolgen van bloedarmoede.
- Ook mensen kunnen gevoelig zijn voor vlooien en vlooienbeten. Vooral de onderbenen zijn vaak het doelwit van vlooien. Een vlooienbeet kan vreselijk jeuken.

Heeft mijn kat vlooien?

Het is soms lastig om een vlooienbesmetting te ontdekken, omdat een kat de vlooien opeet die hij tegenkomt als hij zich wast. Vaak ontdekt u een besmetting doordat uw kat jeuk heeft of door verdachte, jeukende rode plekjes (insectenbeten) op uw eigen onderbenen. U kunt controleren of uw kat vlooien heeft door hem boven een lichtgekleurd oppervlak zorgvuldig te kammen met een vlooienkam. Eventuele vlooien of vlooienpoepjes (zwart of donkerrood gekleurde korrels) herkent u eenvoudig op de lichte ondergrond. Bij twijfel: een vlooienpoepje laat op een vochtige doek een kenmerkend rood spoor achter. Dit zijn resten van het kattenbloed waarmee de vlo zich voedt.

Levenscyclus van de vlo

De volwassen vlo leeft op een gastheer, uw hond of kat, en blijft meestal het hele leven op de eenmaal gekozen gastheer. Het grootste gedeelte van de vlooiencyclus speelt zich echter af in de leefomgeving van huisdieren.

Een volwassen vrouwelijke vlo zal één tot twee dagen na de eerste bloedmaaltijd op haar gastheer beginnen met het leggen van eitjes. Een vlo kan tot wel 50 eitjes per dag leggen. Deze eitjes vallen net als een groot deel van de vlooienpoepjes op de grond. De eitjes komen gemiddeld binnen anderhalf tot tien dagen uit, al naar gelang de omstandigheden. In sommige gevallen kan het enkele maanden duren voordat de eitjes uitkomen.

De uitgekomen larven voeden zich met vlooiënpoep, andere larven en huidschilfers die zich in de omgeving bevinden. Vlooiëneitjes en -larven verspreiden zich overal waar uw kat of hond is geweest, maar vooral bij manden en ligplekken, omdat de meeste eitjes 's nachts gelegd worden. De larven zijn lichtschuw en kruipen diep weg in vloerbedekking, bekleding of kieren. Na twee vervellingen verpoppen de larven zich tot volwassen vlo, beschermd door een plakkerige cocon.

Het proces van larve tot popstadium kan onder goede omstandigheden (voldoende eten, ideale luchtvochtigheid en temperatuur) in vijf tot tien dagen plaatsvinden. De cocon is veel beter bestand tegen omgevingsomstandigheden (temperatuur, luchtvochtigheid) dan de eitjes en de larven van de vlo. In de cocon wacht de volgroeide vlo op signalen (druk, geluid, warmte, CO₂ of trillingen) die verraden dat er een dier of mens in de omgeving is.

Een vlo kan tot wel 140 dagen in zijn cocon blijven wachten. Wanneer echter een gunstig moment aanbreekt, bijvoorbeeld als er een dier vlakbij is, kan de vlo binnen enkele seconden tevoorschijn komen en op zijn gastheer springen.

Onder ideale omstandigheden duurt de gehele ontwikkeling van eitje tot vlo maar een week of twee. Onze moderne huizen met centrale verwarming en vloerbedekking vormen zo'n ideale omgeving! Daarom kunnen vlooiën het hele jaar door een plaag vormen en is het heel belangrijk om het gehele jaar door vlooiën te bestrijden.

Voor een effectieve bestrijding is het van belang om niet alleen de volwassen vlooiën op de kat doden, maar ook herbesmetting vanuit de omgeving te voorkomen.

Vlooiënbestrijding in huis

Regelmatig stofzuigen helpt een vlooiënbesmetting te verminderen, omdat het aantal eieren en larven in de omgeving afneemt. De volwassen vlooiën worden hiermee echter niet gedood. Sluit een stofzuigerzak na gebruik goed af en gooi die direct weg. Ook sterk besmette dekens of kussens kunt u beter weggooien. U kunt herbesmetting voorkomen door een aantal maatregelen te treffen:

- Behandel al uw huisdieren met een vlooiëndodend middel met een langdurige werking om verdere voortplanting te voorkomen.
- U kunt uw huisdieren ook behandelen met producten die volwassen vlooiën onvruchtbaar maken. Dit is alleen effectief als u alle dieren in huis tegelijk en consequent met dit product behandelt. Daarnaast zijn er ook producten voor behandeling van de leefomgeving op de markt die de groei van eitjes en larven remmen. Beide soorten producten doden dus niet direct de volwassen vlo maar zorgen dat de vlooiencyclus doorbroken wordt en de besmetting in de omgeving wordt verminderd of zelfs voorkomen.
- Behandel uw hele huis met een omgevingspray die naast de volwassen vlooiën ook zoveel mogelijk de ontwikkelingsstadia aanpakt, dus de eitjes en larven (poppen zijn nog niet goed te behandelen). Behandel alle meubel- en vloerbedekking grondig, ook op moeilijk bereikbare plaatsen. Vergeet met name niet om ook plinten, naden en kieren van (houten) vloer te behandelen. Stofzuigen vóór de behandeling is aan te bevelen, dit stimuleert volgroeide vlooiën om hun cocon te verlaten.
- De cocons bieden de vlo een goede bescherming tegen bestrijdingsmiddelen. Het is daarom vaak nodig om de behandeling meermalen te herhalen om alle vlooiën te doden.

Voor een effectieve behandeling dienen alle aanwijzingen in de gebruiksaanwijzing nauwkeurig opgevolgd te worden. Bij sommige typen behandeling duurt het enkele weken tot maanden voordat alle vlooiën uitgeroeid zijn.

Goed doorlezen en strikt volgen van de gebruiksaanwijzing is belangrijk omdat een verkeerd gebruik of overdosering schadelijk kan zijn!

Vlooiënbestrijdingsmiddelen voor gebruik bij de kat

Het aanbod van middelen tegen vlooiën is overweldigend en onoverzichtelijk. Zowel dierenklinieken, dierspecialisten, tuincentra als supermarkten verkopen verschillende producten: druppels, poeders, vlooiënbandjes of sprays voor uitwendig gebruik en tabletten of oplossingen die u via de bek ingeeft. Daarnaast kan uw dierenarts uw kat via een injectie beschermen tegen vlooiën. Al die middelen kunnen aanzienlijk verschillen qua samenstelling, werkzame stof(fen), werkingsmechanismen, effectiviteit, veiligheid in gebruik, enzovoorts. U verliest al snel het overzicht.

Producten die al langer op de markt zijn, bevatten soms bestrijdingsmiddelen als permethrin of deltamethrin. Deze middelen zijn echter niet zo veilig en kunnen zelfs dodelijk zijn voor de kat. Tegenwoordig zijn er verschillende nieuwe bestrijdingsmiddelen op de markt die een betere, langere en veiligere werking hebben.

Het kan noodzakelijk zijn om een combinatie van verschillende bestrijdingsmiddelen te gebruiken, waarbij de juiste dosering moet worden gebruikt om overdosering te voorkomen.

Bij enige twijfel, raadpleeg uw dierenarts of dierspecialist. Wanneer uw dierenarts uw kat vlooiënbestrijdingsmiddelen of andere medicijnen voorschrijft, vertel uw arts dan welke middelen tegen vlooiën u onlangs heeft gebruikt. Dit geldt ook als uw kat een verdoving of narcose krijgt.

Sommige sprays of poeders tegen vlooiën zijn giftig voor vissen en reptielen. Houd deze producten (en uw kat als deze net behandeld is) uit de buurt van deze dieren.

Let op, niet alle producten zijn geschikt voor de behandeling van kittens, drachtige of zogende poezen. Controleer dit altijd vóórdat u deze dieren gaat behandelen.

Pas op! Een kat is géén kleine hond!

Denk niet dat een product dat bestemd is voor de bestrijding van vlooiën bij de hond ook geschikt is voor de kat. Dat is niet zo! Een kat en een hond verschillen van elkaar zowel qua lichaamsbouw als stofwisseling.

Zo kan het vlooiëndodende middel permethrin prima gebruikt worden voor het bestrijden van vlooiën bij de hond, maar is het uiterst schadelijk voor de kat. Zelfs in de lage doseringen die bij pups worden toegepast.

Gebruik daarom nooit permethrin of andere vergelijkbare insecticiden bij de kat. In vergelijking met andere insecticiden zijn deze producten schadelijker voor de gezondheid van de kat terwijl ze vaak minder effectief zijn. Er zijn aanwijzingen dat bij gelijktijdig gebruik van deze producten met

andere bestrijdingsmiddelen (tegen vlooien, of tegen andere insecten in en rond het huis), er een gevaarlijke wisselwerking kan optreden.

Het gebruik van permethrin of een vergelijkbare stof bij honden die samenleven met katten is ook niet zonder risico. Sommige producenten raden daarom aan om na de behandeling van uw hond gedurende enkele dagen elk contact tussen uw hond en kat te vermijden. U kunt in dat geval dus beter kiezen voor een product dat niet schadelijk is voor uw kat.

Verantwoord gebruik van vlooienbestrijdingsmiddelen

Was altijd na het aanbrengen van een vlooienbestrijdingsmiddel op uw kat zorgvuldig uw handen. Het beste moment is om een middel aan te brengen voor het slapen gaan, zodat uw kat niet direct geaaid wordt door uzelf of uw huisgenoten.

Bepaalde pesticiden voor de bestrijding van houtworm, mieren, of andere insecten in en rond het huis kunnen dezelfde (of vergelijkbare) actieve stoffen bevatten als middelen tegen vlooien. Uw kat kan daardoor worden blootgesteld aan een onverantwoord hoge dosis bestrijdingsmiddel. Bescherm uw kat tegen blootstelling aan deze producten.

Lees de gebruiksaanwijzing in de bijsluiter altijd aandachtig. Bewaar de bijsluiter. Hierin staat over het algemeen meer informatie over mogelijke gezondheidsrisico's dan op de verpakking.

Vraag een dierenarts of daarvoor opgeleide medewerker in uw dierspecialzaak om u te adviseren bij uw keuze voor een bepaalde behandeling. Vraag specifiek na of het product dat u wilt toepassen veilig gebruikt kan worden bij uw kat.

Gebruik **NOOIT** een middel tegen vlooien bedoeld voor de hond bij uw kat! Bepaalde behandelingen voor de hond kunnen dodelijk zijn voor de kat.

Bestrijding van vlooien bij de kat

Preventie: de rol van insectengroeiremmers (IGR's)

Insectengroeiremmers (IGR's) zijn chemische verbindingen die de ontwikkeling en groei van de jonge stadia van insecten (eitjes en larven) remmen. Ze zijn al bij kleine hoeveelheden werkzaam en zeer veilig voor zoogdieren, omdat deze stoffen niet in het lichaam van zoogdieren voorkomen.

De oudste en meest bekende IGR is methopreen. Inmiddels zijn er nieuwere generaties IGR's ontwikkeld die in nog kleinere hoeveelheden werkzaam zijn en stabiel blijven in een vochtige omgeving (bijvoorbeeld pyriproxifen). Deze IGR's worden voornamelijk toegepast op het dier of in de omgeving. Een IGR die via de bloedbaan van het dier inwendig werkt, is lufenuron. Vlooien die een bloedmaaltijd hebben genoten van dieren die hiermee zijn behandeld, leggen steriele eitjes.

IGR's zijn dus vooral bedoeld om de ontwikkeling van de vlo in de omgeving van het dier te doorbreken. Bij het regelmatig toepassen ervan op of in het dier, kan een omgevingsbehandeling achterwege blijven. Vaak wordt bij een bestaand vlooienprobleem of als start van een preventieve behandeling wel geadviseerd om te beginnen met een behandeling van de omgeving, waarbij ook de auto niet vergeten mag worden. IGR's zijn niet werkzaam tegen volwassen vlooien en daarom worden ze vaak gecombineerd met middelen die volwassen vlooien doden.

Sommige middelen die de volwassen vlo doden hebben tegelijkertijd een IGR-werking, doordat ook de vlooieneitjes en -larven hier gevoelig voor zijn. Andere vlooiënmiddelen kunnen een indirecte IGR-werking vertonen als ze via vlooiënontlasting worden opgenomen door vlooiënlarven of hiermee direct in contact komen. Vanzelfsprekend is dit niet te garanderen voor alle vlooiënstadia buiten het dier.

Bestrijding: middelen tegen volwassen vlooiën

In de meeste gevallen worden alléén middelen tegen volwassen vlooiën op het dier gebruikt. Door de snelle en goede werkzaamheid van met name de nieuwere middelen is voor de eigenaar het resultaat direct zichtbaar. Naast sprays zijn er ook 'spot-on' formuleringen (druppeltjes in de nek) die zeker bij de kat vaak makkelijker in gebruik zijn. De meeste producten hebben 30 dagen na aanbrengen van het product nog een effectiviteit van 95% tot 100%.

Er is ook een product in tabletvorm op de markt verschenen met als werkzame stof nitenpyram. Nitenpyram is zeer snel na toediening werkzaam (15 tot 30 minuten) terwijl na 24 uur alle werkzame stof uit het lichaam is verdwenen. Dit snelle en kort werkzame middel kan gebruikt worden om dieren direct vlooiënvrij te maken, bijvoorbeeld bij aankomst in of vertrek uit een pension, voorafgaand aan een bezoek aan een besmette omgeving of gewoon als continue vlooiënbestrijding. In het laatste geval wordt een behandelingsfrequentie van één tot twee keer per week geadviseerd, afhankelijk van de vlooiëndruk. Door de snelle werkzaamheid doodt het nieuw verkregen vlooiën al vóór de eiproductie.

Geïntegreerde vlooiënbestrijding

Met de huidige kennis en middelen hoeft een goede vlooiënbestrijding geen probleem te zijn. We spreken van geïntegreerde vlooiënbestrijding bij een totaalaanpak gericht op de hele levenscyclus van de vlo. Het is daarbij van belang om met de juiste vlooiënbestrijdingsmiddelen te werken en daarnaast regelmatig te controleren of de bestrijding voldoende effect heeft. De gewone vlooiënkam is hiervoor een goed hulpmiddel. Hiermee kunt u makkelijk controleren of de ingezette behandeling effect heeft gehad.

Falen van behandeling

Vlooiënbestrijding kan mislukken wanneer een middel niet goed wordt toegediend of in een verkeerde dosering, wanneer de behandeling onregelmatig wordt herhaald of de omgeving onvoldoende wordt behandeld. Bij een onjuiste toepassing van een bestrijdingsmiddel kan resistentie optreden: de situatie waarin vlooiën weerstand hebben opgebouwd tegen het middel en ongevoelig worden voor de betreffende werkzame stof.

Het beste advies voor een succesvolle behandeling van vlooiën op het dier en in de omgeving luidt: combineer altijd een adulticide (een middel tegen de volwassen vlo) met een IGR en ga na een succesvolle bestrijding door met een IGR als preventieve maatregel. Op deze wijze kan resistentie voorkomen worden en kunnen we nog lang optimaal gebruik maken van de nieuwe en veilige bestrijdingsmiddelen die ons ter beschikking staan.

Nog enkele waarschuwingen

Vlooiënpoeder

Veel poeders bevatten permethrin en andere pyrethroïden. Vanwege de smalle veiligheidsmarge en de beschikbaarheid van veiliger en effectievere middelen, wordt het gebruik hiervan bij de kat sterk ontraden.

De vlooiënband

Een vlooiënband is een kunststof halsband geïmpregneerd met een insecticide: permethrin of pyrethroïden, organofosfaten, carbamaten of IGR's, zoals methopreen. De werking beperkt zich vooral tot de omgeving van de nek en hals waardoor een vlooiënband niet altijd even effectief is. Veel vlooiënbandjes zijn niet voorzien van een veiligheidssluiting. Als het vlooiënbandje dan per ongeluk ergens achter blijft haken, kan dit gevaarlijke situaties opleveren voor uw kat of kitten.

Ook voor vlooiënbanden geldt dat er beter gekozen kan worden voor een veiliger en effectiever middel.

Alternatieve producten

Aan bepaalde natuurproducten worden ook insectenwerende en insectendodende eigenschappen toegekend, bijvoorbeeld aan etherische oliën zoals eucalyptusolie, neemolie, muntolie, theeboomolie, citrusolie en limoneem. Er zijn meestal geen uitgebreide studies naar de werkzaamheid en veiligheid van deze producten uitgevoerd. Om die reden kunnen deze middelen ook niet geregistreerd worden als anti parasitair veterinair product. Ze worden soms wel gebruikt als hulpstof in geregistreerde producten.

Bepaalde natuurproducten zijn giftig voor katten en andere dieren. Twijfelt u of een product geregistreerd is, vraag dan advies aan uw dierenarts.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: augustus 2015

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl